

Posudek vedoucího na diplomovou práci Aleny Nouzové:

Vývoj demografického chování imigrantů ve Francii a Německu na přelomu 20. a 21. století

Předložená diplomová práce se zabývá hlubší analýzou demografických charakteristik imigrantů, kteří se stali nezanedbatelnou součástí obyvatelstva většiny západoevropských zemí, a to podstatně dříve, než se s tímto fenoménem začala setkávat a vyrovnávat Česká republika. Z tohoto hlediska, ale také z aspektu budoucího demografického vývoje Evropy je to téma nanejvýš aktuální, často diskutované v médiích a hlavně v odborných kruzích. Autorka si ne náhodou zvolila situaci ve Francii a Německu, které patří v Evropě k zemím s nejvyššími počty cizinců a hlavně muslimů, přestože mají k migrantům odlišný přístup. Ve svých hypotézách předpokládá u těchto imigrantů ve srovnání s domácími populacemi značné diference reprodukčního chování vzhledem k velkým kulturním odlišnostem. Analýza je zaměřena na situaci v období 1995-2005, časové řady některých ukazatelů jsou s ohledem na datové zdroje posunuty nebo zkráceny. Za správné považuji uvedení dlouhodobých časových řad základních demografických ukazatelů o migračních (od 50. let), což přispělo k obecnějšímu kontinuálnímu pohledu na vývoj migrace, k lepšímu pochopení vztahu domácích populací k cizincům a k vysvětlení dalších politicko-sociálních souvislostí.

Práce je logicky dobře sestavena, je postupováno od obecných a metodických kapitol ke konkrétní analýze, značná pozornost je věnována metodickým otázkám a teoretickým východiskům. Velmi přínosná jsou z tohoto hlediska kapitola druhá zaměřená na teoretické otázky spojené s migrací a kapitola třetí s přehledem vývoje imigrační politiky obou zemí. Z obou je zřejmý dlouhodobý zájem o studované téma, schopnost autorky hodnotit teoretické koncepty i dopady imigrační politiky s určitým nadhledem, samostatně a kriticky.

Komparativně analytická čtvrtá kapitola se zabývá převážně populačním vývojem Francie, Německa a zdrojových zemí imigrantů. Je východiskem pro vlastní analýzu demografického chování imigrantů. Tomu je účelově podřízen i obsah podkapitol, kde je stručně, ale dostatečně, charakterizován vývoj plodnosti, úmrtnosti, přírůstků obyvatelstva a věkových struktur. Výběr zdrojových zemí byl správně omezen na ty, odkud proudí největší počty přistěhovalců, konkrétně Alžírsko, Maroko a Turecko. Zařazení deskriptivní analýzy jejich populačního vývoje považuji za velmi vhodné, neboť přispívá k pochopení reprodukčního chování imigrantů v hostitelských zemích a umožňuje odhadovat perspektivy další migrace. Za oprávněné a užitečné lze považovat též zařazení subkapitol o statistice imigrantů ve Francii a Německu, jež jsou sice zčásti metodického charakteru, ale obsahují též údaje o počtech a základních strukturách cizinců.

Analýzou demografického chování imigrantů se zabývá klíčová pátá kapitola, dále členěná podle cílových zemí do podkapitol. Systematicky je zpracováno složení imigrantů podle zemí původu, věkové struktury, analyzován vývoj plodnosti dle různých hledisek, rodinný stav, sňatečnost, skladba rodinných domácností a úroveň úmrtnosti. Ta je analyzována na základě hodnot naděje dožití, vypočtených pomocí multiregionálních tabulek úmrtnosti podle místa narození dle Rogersova modelu (princip výpočtu je uveden v kapitole týkající se imigrantů ve Francii). V další kapitole analýza logicky pokračuje hodnocením prognóz budoucího vývoje počtů a struktur obyvatelstva s důrazem na odhadované počty migrantů, zmíněny jsou možnosti tzv. náhradové migrace a její vliv na počty a strukturu obyvatelstva. Je zpracována stručně a přehledně na základě převzatých údajů. V závěru práce jsou konfrontovány pracovní hypotézy se zjištěnými skutečnostmi, autorka se zamýšlí nad možnostmi budoucí migrace z hlediska demografického stárnutí obou zemí.

Autorka se v práci nedopustila žádných podstatných chyb, neopomněla žádné důležité aspekty týkající se imigrantů a jejich demografického vývoje. Po formální stránce obsahuje práce všechny předepsané náležitosti. Text o rozsahu 85 stran je doplněn řadou názorných grafů a přehledných tabulek a přílohou s podrobnějším popisem výpočtu modelových tabulek. Šestistránkový seznam literatury, jehož tituly jsou v textu často a správně citovány, svědčí o hlubokém zájmu autorky o danou problematiku.

K práci mám jen několik drobnějších připomínek, které se týkají spíše formálních nedostatků: Přes poměrně kvalitní korekturu (minimum překlepů) z obsahu vypadla kapitola 3.1, u tabulek hodnot naděje dožití v textu chybí vnošení (tab. 26 a 37), totéž se týká přílohových tabulek naděje dožití pro Francouze a Němce, přičemž tyto přílohy jsou nešťastně označeny stejným způsobem jako tabulky v textu a jejich číslování se opakuje; u vztahů použitých při výpočtu Rogersových tabulek chybí vysvětlivky některých symbolů.

Několik formálních nedostatků však nemůže pokazit celkově dobrý dojem z práce, jež působí vyvráleně a je zřejmé, že byla zpracována pečlivě a se zaujetím. Autorku je třeba pochválit za samostatný přístup a zasvěcené hodnocení i výběr tématu, s nímž se zatím příliš často nesetkáváme.

Práce Aleny Nouzové splňuje požadavky kladené na diplomovou práci a doporučuji ji k obhajobě.

V Praze dne 16.9.2008

RNDr. Dagmar Bartoňová, Ph.D.